

Nr 4.

Av herr Nilsson i Kristinehamn m. fl., angående lättande av ensamstående mindre inkomsttagares skatteböroda.

Under de gångna krisåren ha statsmakterna allvarligt eftersträvat en fördelning av krisbörodorna efter bärkraft. Även uti beskattningen har denna princip varit vägledande, och i stort sett har det nog också lyckats att bevara den skattedifferentiering »efter förmåga», som har gammal hävd i vårt land.

Trots dessa strävanden att åstadkomma rättvisa uti beskattningen måste det dock medges, att vissa grupper av medborgare numera ha att bära en skatteböroda, som måste betecknas som oskäligen i förhållande till vederbörandes skatteförmåga. I det följande skall uppmärksamheten fästas vid en ganska stor grupp av medborgare, som genom den skatteskärpning som skett under de senare åren har försatts i ett mycket svårt läge.

Vid den omläggning av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen, som beslutades vid 1938 års riksdag, eftersträvades särskilt att lätta familjeförsörjarnas skattetunga. Detta var mycket välmotiverat. Emellertid kunde detta icke ske med mindre än att ensamstående skattepliktiga drabbades hårdare. Departementschefen hade också, enligt vad som framgår av propositionen till 1938 års riksdag, uppmärksammat att ensamstående med liten inkomst skulle komma att utsättas för en mycket hård beskattning. Finansministern påpekade således att försiktighet vid skärpningen av beskattningen för ensamstående skatteskyldiga med små inkomster var av nöden.

Sedan 1938 har dock en betydande skatteskärpning ägt rum. Därvid har man emellertid knappast ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt att undersöka hur denna skärpning verkade för just dessa ensamstående små inkomsttagare. Och dock finnas bland dessa små inkomsttagare sådana skattebetalare, som samhället har all anledning att särskilt ömma för. Bland dessa finnas således alla dessa unga människor, som just begynt försörja sig själva; som i fabrikena eller inom kontors- och handelsvärlden lära ett yrke, men som på grund av sin ungdom icke uppnått den genomsnittliga inkomsten i vederbörande fack. Många av dessa kunna kanske bo kvar i sina hem och åtnjuta föräldrarnas stöd, men ett mycket stort antal har tvingats att lämna sina hem och bosätta sig på andra orter där arbets- och utbildningstillfällen förefunnits. Genom den omställning av produktionen, som skett under krigsåren, ha dessa skaror av ungdomar

starkt tillväxt. Det är säkerligen också ett betydande arbetsmarknadsintresse att en sådan omflyttning av yngre arbetskraft kan äga rum.

För dessa unga människor utgör emellertid kristiden en mycket svår påfrestning. De ha att betala starkt stegrade hyror för sina bostäder. De ha icke möjlighet att tillgodogöra sig några rabatter på livsmedel eftersom de i regel intaga sina måltider på matserveringar eller s. k. barer, där de dock ha att betala starkt höjda priser för sina måltider. Och därtill ha, som sagts, skatterna för dessa, vilka redan 1938 ansågos tangera det tillbörligas gräns, starkt stegrats. Som exempel på skattetrycket i dag för dessa små inkomsttagare anföras följande siffror. Dessa belysa dels det faktiska skattetrycket för ensamstående i inkomstlägena 2 000: —, 2 500: — och 3 000 kronor och dels stegringen av dessa skatteutgifter sedan 1939. Beräkningarna ha grundats på ortsgrupp III, vilken valts som ett genomsnitt för landet. Skatterna uppgå således till följande belopp:

<i>Vid en taxerad inkomst av 2 000 kronor:</i>	1939	1942
Inkomst- och förmögenhetsskatt	48: 60	60: 75
Kommunalskatt. (Genomsnittet av utdebitering till kommunal- och landstingskatt i landets städer var 1938 kr. 8: 82 och 1941 kr. 11: 42.)	121: 65	156: 45
Värnskatt	—	54: 00
	<hr/>	<hr/>
	Kronor 170: 25	271: 20

<i>Vid en taxerad inkomst av 2 500 kronor:</i>		
Inkomst- och förmögenhetsskatt	79: 98	99: 90
Kommunalskatt	166: 00	213: 55
Värnskatt	—	88: 80
	<hr/>	<hr/>
	Kronor 245: 98	402: 25

<i>Vid en taxerad inkomst av 3 000 kronor:</i>		
Inkomst- och förmögenhetsskatt	89: 00	133: 65
Kommunalskatt	210: 45	270: 65
Värnskatt	—	118: 80
	<hr/>	<hr/>
	Kronor 299: 45	523: 10

Den som har kännedom om vad det i dessa dagar kostar att hyra ett möblerat rum i någon av landets städer eller tätbefolkade orter samt intaga sina måltider på s. k. matställen, och som därtill vet vilka utgifter i övrigt, som äro nödvändiga för livets nödtröft (kläder, tvätt, toilettartiklar, föreningsavgifter etc.) inser förvisso, att skatter av den storleksordning, som ovan angivits knappast kunna betalas med de inkomster som det är fråga om. I vart fall torde detta vara så gott som uteslutet för inkomstgrupperna

2 000:— och 2 500:— kronor. Följden därav blir restlängdföring med efterföljande införsel, vilket för vederbörande betyder förstörd ekonomi. Efter några år är en sådan skattebetalare ohjälpligt under isen. Vad det betyder är lätt att förstå. Bland annat försvåras därigenom en eventuell familjebildning, eller också skall en sådan ske under mycket ogynnsamma ekonomiska betingelser. Och dock är det ju en tidig familjebildning, som samhället söker stimulera genom andra åtgärder.

Det förtjänar också uppmärksammas att de höga levnadskostnaderna och de stegrade skatterna i hög grad torde försvåra rekryteringen av yngre arbetskraft till vissa yrken. Nyligen meddelades således i pressen att ett trettiotal unga arbetare vid ett järnverk nödgats sluta sina anställningar, enär de icke kunde existera på de löner de erhöilo på grund av de stegrade levnadskostnaderna och skattetungan.

Emellertid är det rimligt att framhålla, att det knappast finns anledning att betrakta varje inkomsttagare i de angivna inkomstlägena såsom varande i nödläge. De unga, som ha tillfälle bo kvar i sina hem, intaga således en undantagsställning. Dessas inkomster utgöra ju ofta ett välkommet tillskott till familjens ekonomi. Kostnaderna för mat och logi i hemmet bli givetvis långt mindre än utanför detsamma. Många föräldrar äro ju också nog hänsynsfulla att icke ens uttaga vad ungdomarna mycket väl kunna betala för sitt uppehälle.

Det förhållandet att skattebetalare i ungefärligen samma inkomstläge följaktligen kunna ha mycket olika skatteförmåga är ägnat att i hög grad försvåra en strävan att lindra bördan för dem, som verkligen äro i behov därav. En höjning av de skattefria avdragen kan således knappast komma ifråga. Därigenom skulle nämligen en generell skattelättnad inträda för alla i samma inkomstskikt. Kanske vore en sådan motiverad ur allmänna synpunkter sett men kan väl knappast komma ifråga i ett läge där landets skattekraft måste ansträngas i så hög grad som nu är fallet.

Däremot är det enligt undertecknades mening angeläget att snarast söka åstadkomma en lättnad i skattebördan för den grupp ensamstående små inkomsttagare, som ha det särskilt svårt och som på alla områden drabbats av prisfördyringar utan att kunna få del av rabatter o. d. Vill man åstadkomma detta och söka finna en form, som snabbt kan medföra önskat resultat, har man knappast någon annan möjlighet än att undersöka i vad mån särskilda skatteavdrag kunna komma ifråga.

I nu gällande skatteförfattningar existerar som bekant en form av särskilda avdrag, nämligen för nedsatt skatteförmåga. Bestämmelser om dylika avdrag återfinnas således i § 17 av inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen och § 50 av kommunalskattelagen. Enligt dessa förordningsrespektive lagrum kan taxeringsnämnd medgiva avdrag med högst 1 000 resp. 700 kronor, därest skattskyldig på grund av långvarig sjukdom,

olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka familjeavdrag är medgivet, eller annan därmed jämförlig omständighet har fått sin skatteförmåga väsentligen nedsatt.

Denna avdragsbestämmelse, som i taxeringskretsar ofta går under benämningen »avdrag för ömmande omständigheter», torde ganska flitigt användas för att åstadkomma behövligen skattelättnad. I samband med 1938 års omläggning av inkomst- och förmögenhetsbeskattningen uttalade också finansministern som sin mening, att denna bestämmelse borde komma till tillämpning ganska högt upp i inkomstlägena, så att en verklig skattdifferentiering erhöles. Bevillningsutskottet underströk också i sitt utlåtande denna statsrådets mening.

Skulle dessa bestämmelser om särskilda skatteavdrag kunna göras tillämpliga även för ensamstående med små inkomster, som fått sin skatteförmåga nedsatt på grund av dyrtiden, så förefaller det som om därmed en utväg skulle finnas att lindra dessas skattebörda, utan att detta medförde de verkningar som en generell skattelättnad för alla ensamstående med låga inkomster förde med sig. Den som ansåge sig berättigad till dylik skattelättnad hade att i sin deklaration göra framställning härom, var-efter taxeringsmyndigheterna hade att pröva de anförda motiven.

Emellertid torde knappast de åsyftade bestämmelserna om skatteavdrag utan vidare kunna tillämpas i detta syfte. Därtill synas allt för snäva gränser för bestämmelsernas tillämpning vara föreskrivna i författningarna. En omformulering av § 17 i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt liksom i § 50 av kommunalskattelagen torde vara erforderlig, eller i vart fall ett auktoritativt uttalande, som ger stöd för en vidsträcktare tillämpning av dessa avdragsregler än vad som hittills ansetts böra förekomma.

Undertecknade, som anse att en skyndsamt skattelättnad är erforderlig för de små inkomsttagare, som här pläderats för, ha ansett sig böra bringa frågan inför riksdagen för dess prövning, och då resultat för så vitt möjligt är önskvärt redan innevarande år hemställes med hänvisning till det anförda,

att riksdagen måtte besluta om en utvidgning av rätten till avdrag vid nedsatt skatteförmåga i den riktningen att sådant avdrag kan tilldelas även ensamstående små inkomsttagare, vilka äro helt självförsörjande och icke innebo hos eller deltaga uti föräldrars eller anhörigas hushåll, samt att vederbörande utskott måtte uppgöra förslag till eventuell erforderlig ändring av förordnings- och lagtext,

eller, därest ovanstående yrkande ej kan vinna riksdagens bifall,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av frågan om på vilket sätt ensamstående mindre inkomsttagares skattebördan kan lättas.

Stockholm i januari 1943.

Gustaf Nilsson,
Kristinehamn.

Sven Andersson,
Göteborg.

David Hall.

Nils A. Larsson
i Östersund. Torsten Nilsson.